

ประมาณการความต้องการเภสัชกรของโรงงานผลิตยาในประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2552 - 2556

Estimation of Number of Industrial Pharmacists Required in Thailand in The Years 2009 to 2013

สัมมนา มูลสาร*, วิวรรณ วรกุลพาณิชย์**, ปัทมาภรณ์ คุณทรัพย์**

Summana Moolasarn*, Wiwan Worakunphanit**, Pattaraporn Khunsap**

Received: 8 Dec 2009

Accepted: 3 Nov 2010

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณการความต้องการเภสัชกรที่เป็นตำแหน่งงานใหม่ (จำนวนเภสัชกรที่รับใหม่ลบด้วยจำนวนเภสัชกรที่ลาออก) ของโรงงานผลิตยาในอีก 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552 - 2556) เฉพาะความต้องการในฝ่ายผลิต ฝ่ายประกันและควบคุมคุณภาพ ฝ่ายขึ้นทะเบียนตำรับยา ฝ่ายวิจัยและพัฒนา และฝ่ายบริหาร โดยวิธีการประมาณการ 2 วิธี วิธีที่ 1 คำนวณจากจำนวนเภสัชกรที่ลาออกและรับใหม่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546 - 2551) และคาดว่าสถานการณ์ความต้องการเภสัชกรใน 5 ปี ข้างหน้า จะคงเดิมเหมือน 5 ปีที่ผ่านมา และวิธีที่ 2 ประมาณการความต้องการใน 5 ปีข้างหน้าจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้จัดการโรงงานผลิตยาแผนปัจจุบันทุกแห่งในประเทศไทยจำนวน 167 โรงงาน ได้รับการตอบกลับ 69 ฉบับ (ร้อยละ 41.32) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้จัดการโรงงาน (ร้อยละ 46.40) มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงงานเฉลี่ย 12.71 ปี เป็นโรงงานที่ได้รับมาตรฐาน GMP 69 โรงงาน (ร้อยละ 100) มีจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด 6,470 ตำรับ (ค่าเฉลี่ย 109.66 ตำรับต่อโรงงาน) เป็นโรงงานที่มีการผลิตเท่ากับจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียน 24 โรงงาน (ร้อยละ 34.80) มีการผลิตน้อยกว่าจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียน 41 โรงงาน (ร้อยละ 59.4) และมีการผลิตที่มีสิทธิบัตรจำนวน 330 ตำรับ (ค่าเฉลี่ย 41.25 ตำรับต่อโรงงาน)

ผลการศึกษาโดยวิธีที่ 1 พบว่าประมาณการความต้องการเภสัชกรที่เป็นตำแหน่งงานใหม่ ของโรงงานทุกแห่งในประเทศไทย (167 โรงงาน) ในช่วง 5 ปีข้างหน้า โดยเฉลี่ยเท่ากับ 47 คนต่อปี อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาโดยวิธีที่ 2 พบว่าประมาณการความต้องการเภสัชกรที่เป็นตำแหน่งงานใหม่ ในช่วง 5 ปีข้างหน้าของทุกโรงงาน โดยเฉลี่ยเท่ากับ 124 คนต่อปี ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับคณะเภสัชศาสตร์ในการผลิต

* คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

** นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

** Faculty of Pharmaceutical Sciences, Ubon ratchthani university

** Students of the Faculty of Pharmaceutical Sciences, Ubon ratchthani university

* Corresponding author : Summana Moolasarn, Faculty of Pharmaceutical Science, Ubon Ratchani university, Thailand 34190

Tel +66 45 353630 Fax +66 45 353626 Email. summana@hotmail.com

เภสัชกรไม่ให้เกิดความต้องการของตลาดแรงงานและเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์ในการเลือกเรียนในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

ศัพท์สำคัญ : โรงงานผลิตยา ประมาณการความต้องการ เภสัชกร

วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน 2553; 6(3): 25-33

Abstract

This descriptive study aimed to determine new manpower of industrial pharmacists needed in Thailand in production, assurance and quality control, registration of pharmaceutical products, research and development, and management in the 5 year period from 2009 to 2013. The number was calculated by 2 techniques. The first assumed that labor conditions in the next 5 years period were the same as those in the previous 5 years and calculated the number of pharmacists by considering the number of pharmacists who resigned and the number of new employment in the industry from 2004 to 2008. The second technique calculated the number of required pharmacists from 2009 to 2013 by using respondents' opinions. A questionnaire was sent to the managers of all pharmaceutical manufacturers (167 manufactories) in Thailand and 69 (41.32%) questionnaires were returned. Just under 50% of the respondents were general managers with an average duration of employment of 12.71 years. The manufacturers were certified with GMP (100%), registered a total number of 6,470 pharmaceutical products (average of 109.66 pharmaceutical products per manufacturer), produced recipes equal to registered pharmaceutical products (34.80%), and produced 330 patent pharmaceutical products (average of 41.25 pharmaceutical products per manufacturer).

The first technique estimated that 47 pharmacists were needed for the 167 manufacturers each year from 2009 to 2013. However, the second technique estimated that the required number was 124 persons per year for the same period. The findings from this study are beneficial for the faculty of pharmaceutical sciences in planning the education to meet the need of labor market and for pharmacy students in the selection of majors that are appropriate to workforce contexts.

KEYWORDS: Pharmaceutical manufacturers, estimation of labor requirements, pharmacists

IJPS 2010; 6(3): 25-33

บทนำ

พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 มาตรา 20 ได้กำหนดจำนวนเภสัชกรในโรงงานผลิตยาไว้ว่าผู้รับอนุญาตผลิตยาแผนปัจจุบันต้องมีเภสัชกรอย่างน้อย 2 คนเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 38 และต้องจัดให้มีเภสัชกรอย่างน้อย 1 คนประจำอยู่ตลอดเวลาที่เปิดทำการ (พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) 2522) ทั้งนี้รายงานการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเภสัชกรในโรงงานผลิตยาได้ดำเนินการศึกษาไว้นานแล้ว (สุมน สกลไชยและคณะ 2540; จอมจิน จันทรสกุล, 2545; นกตล ทอง

นพเนื้อและคณะ, 2545) สำหรับการศึกษาที่เป็นปัจจุบันที่สุดของเพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุขและคณะในปี พ.ศ. 2549 ก็มีข้อมูลมาจากโรงงานผลิตยาเพียง 41 โรงงานเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ทราบประมาณการความต้องการเภสัชกรให้เป็นปัจจุบันและใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด จึงได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับคณะเภสัชศาสตร์ในการผลิตบัณฑิตให้มีจำนวนที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานและเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์ในการเลือกเรียนในสาขาที่จะมีตลาดแรงงานรองรับ

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงงานผลิตยาแผนปัจจุบันทั้งหมดในประเทศไทย จำนวน 167 โรงงาน (กองควบคุมยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2552)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองไปยังผู้จัดการโรงงานผลิตยาแผนปัจจุบันทั่วประเทศทุกแห่ง แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และโรงงานผลิตยา และส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับจำนวนเภสัชกรที่ลาออกและรับใหม่ย้อนหลังเป็นเวลา 5 ปีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547-2551 และจำนวนเภสัชกรที่ต้องการในอีก 5 ปีข้างหน้าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552-2556 งานวิจัยนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน พ.ศ. 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมาณการความต้องการเภสัชกรที่เป็นตำแหน่งงานใหม่ (จำนวนเภสัชกรที่รับใหม่ลบด้วย

จำนวนเภสัชกรที่ลาออก) โดยวิธีการประมาณการ 2 วิธี วิธีที่ 1 คำนวณจากจำนวนเภสัชกรที่ลาออกและรับใหม่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546 - 2551) และคาดว่าสถานการณ์การความต้องการเภสัชกรใน 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552 - 2556) จะคงเดิมเหมือน 5 ปีที่ผ่านมา และวิธีที่ 2 ประมาณการความต้องการใน 5 ปีข้างหน้าจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม การแปลงข้อมูลของโรงงานที่ตอบแบบสอบถามเป็นความต้องการของทั้งประเทศจากทุกโรงงานทำได้โดยการคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อโรงงานที่ตอบแบบสอบถามคูณด้วยจำนวนโรงงานผลิตยาแผนปัจจุบันทั้งหมดในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ จำนวน 167 โรงงาน

ผลการวิจัย

จากการส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับการประมาณการความต้องการเภสัชกรในโรงงานผลิตยาในอีก 5 ปีข้างหน้าไปยังผู้จัดการโรงงานผลิตยาทุกแห่งทั่วประเทศไทยทั้งสิ้น 167 โรงงาน โดยคิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรที่ศึกษาพบว่า มีแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมามีทั้งสิ้น 69 โรงงาน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 40.83 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้จัดการโรงงานจำนวน 32 คน (ร้อยละ 46.40) (ตารางที่ 1) และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงงานต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 52 ปี เฉลี่ย 12.71 ± 10.17 ปี

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (%)
ตำแหน่งด้านโรงงาน	69 (100.00)
- ผู้จัดการโรงงาน	32 (46.38)
- ผู้ช่วยผู้จัดการโรงงาน	8 (11.59)
- หัวหน้างาน	8 (11.59)
- อื่นๆ เช่น ผู้จัดการแผนกผลิต	19 (27.53)
ผู้จัดการแผนกควบคุมคุณภาพ	
ผู้จัดการฝ่ายบริหารจัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการแผนก	
- ไม่ได้ระบุ	2 (2.89)

โรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 69 โรงงานมีเภสัชกรฝ่ายผลิตจำนวน 219 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.17 คนต่อโรงงาน มีเภสัชกรฝ่ายประกันและควบคุมคุณภาพจำนวน 231 คนคิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.35 คนต่อโรงงาน จากจำนวนโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 33 โรงงานมีเภสัชกรฝ่ายขึ้นทะเบียนตำรับยาจำนวน 40 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.21 คนต่อโรงงาน จากจำนวนโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 38 โรงงานมีเภสัชกรฝ่ายวิจัยและพัฒนา

จำนวน 100 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.63 คนต่อโรงงาน จากจำนวนโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 31 โรงงานมีเภสัชกรฝ่ายบริหารจำนวน 54 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.74 คนต่อโรงงาน จากจำนวนโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 12 โรงงานมีเภสัชกรฝ่ายอื่นๆ เช่น ฝ่ายการตลาด ฝ่ายขาย จำนวน 139 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 11.58 คนต่อโรงงาน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนเภสัชกรในปัจจุบันของฝ่ายต่างๆ

จำนวนเภสัชกรฝ่ายต่างๆ ในปัจจุบัน	โรงงานที่ตอบ แบบสอบถาม	จำนวนเภสัชกร			
		จำนวนรวม (คน)	ต่ำสุด (คน)	สูงสุด (คน)	ค่าเฉลี่ย(SD) (คน/โรงงาน)
- ฝ่ายผลิต	69	219	1	58	3.17(6.91)
- ฝ่ายประกันและควบคุมคุณภาพ	69	231	1	85	3.35(10.09)
- ฝ่ายขึ้นทะเบียนตำรับยา	33	40	1	3	1.21(0.49)
- ฝ่ายวิจัยและพัฒนา	38	100	1	37	2.63(5.85)
- ฝ่ายบริหาร	31	54	1	6	1.74(1.32)
- อื่นๆ เช่น ฝ่ายการตลาด ฝ่ายขาย	12	139	1	102	11.58(28.59)

จากโรงงานที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 69 โรงงาน มีโรงงานที่ได้รับมาตรฐาน GMP 69 โรงงาน (ร้อยละ 100) จากโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 59 โรงงาน มีจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด 6,470 ตำรับ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 109.66 ตำรับต่อโรงงาน จากโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 65 โรงงาน พบว่ามีการผลิต

เท่ากับจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียน 24 โรงงาน (ร้อยละ 34.8) และมีการผลิตน้อยกว่าจำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียน 41 โรงงาน (ร้อยละ 59.4) ด้านจำนวนการผลิตยาที่มีสิทธิบัตรจากจำนวนโรงงานที่ตอบแบบสอบถาม 8 โรงงานมีจำนวน 330 ตำรับ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 41.25 ตำรับต่อโรงงาน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการได้รับมาตรฐาน GMP และจำนวนตำรับยาในโรงงานผลิตยา

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ	โรงงานที่ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน (ร้อยละ)	ต่ำสุด (โรงงาน)	สูงสุด (โรงงาน)	ค่าเฉลี่ย(SD)
จำนวนโรงงานที่ได้รับมาตรฐาน GMP	69	69(100.0)	-	-	-
จำนวนตำรับที่ขึ้นทะเบียน	59	6,470	1	900	109.66(135.85)
จำนวนตำรับที่ผลิตต่อการขึ้นทะเบียน	65				
- เท่ากับตำรับที่ขึ้นทะเบียน		24(34.80)	-	-	-
- น้อยกว่าตำรับที่ขึ้นทะเบียน		41(59.40)	-	-	-
จำนวนการผลิตยาที่มีสิทธิบัตร	8	330	1	210	41.25(76.17)

จำนวนเภสัชกรโรงงานทุกตำแหน่งที่ลาออกจากงานเฉพาะโรงงานผลิตยาที่ตอบแบบสอบถามในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2551) มีจำนวน 268 คน หรือโดยเฉลี่ย 53.60 คน ต่อปี (ตารางที่ 4) และ

พบว่าจำนวนเภสัชกรโรงงานทุกตำแหน่งที่รับใหม่เฉพาะโรงงานผลิตยาที่ตอบแบบสอบถามในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2551) มีจำนวน 361 คน หรือโดยเฉลี่ย 72.20 คน ต่อปี (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 จำนวนเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งที่ลาออกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2551) (n=69)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2547	21	18	2	6	3	50
ปี 2548	19	13	5	4	0	41
ปี 2549	17	21	8	8	2	56
ปี 2550	15	18	3	11	0	47
ปี 2551	29	28	5	9	3	74
รวม 5 ปี	101	98	23	38	8	268
เฉลี่ยต่อปี	20.20	19.60	4.60	7.60	1.60	53.60

ตารางที่ 5 จำนวนเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งที่รับใหม่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2551) (n=69)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2547	24	28	6	12	2	72
ปี 2548	18	20	4	10	1	53
ปี 2549	24	31	9	10	2	76
ปี 2550	15	28	5	15	1	64
ปี 2551	37	28	7	18	6	96
รวม 5 ปี	118	135	31	65	12	361
เฉลี่ยต่อปี	23.60	27.00	6.20	13.00	2.40	72.20

เมื่อคำนวณหาจำนวนตำแหน่งงานใหม่ของเภสัชกรทุกตำแหน่งด้วยการนำจำนวนที่รับใหม่มาลบออกจากจำนวนที่ลาออกเฉพาะโรงงานผลิตยาที่ตอบแบบสอบถาม (69 แห่ง) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

(พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2551) พบว่ามีตำแหน่งงานใหม่เฉลี่ยปีละ 19.40 ตำแหน่ง เมื่อประมาณการสำหรับทุกโรงงาน (167 แห่ง) พบว่าจะมีตำแหน่งงานใหม่เฉลี่ยปีละ 46.95 ตำแหน่ง (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนตำแหน่งงานใหม่ของเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2551)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2547	3	10	4	6	1	24
ปี 2548	0	7	0	6	1	14
ปี 2549	7	10	1	2	0	20
ปี 2550	0	10	2	4	1	17
ปี 2551	8	0	2	9	3	22
รวม 5 ปี (n=69)	18	37	9	27	6	97
เฉลี่ยต่อปี (n=69)	3.6	7.4	1.8	5.4	1.2	19.4
ประมาณการต่อปีจาก ทุกโรงงาน (n=167)	8.17	17.91	4.36	13.07	2.94	46.95

เมื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณการจำนวนเภสัชกรทุกตำแหน่งที่จะลาออกหรือรับใหม่ในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552-2556) พบว่า จะมีเภสัชกรลาออกจากทุกตำแหน่งเฉพาะในโรงงานที่ตอบแบบสอบถามเฉลี่ย 37.40 คนต่อปี (ตารางที่ 7) และจะมีจำนวนเภสัชกรรับใหม่เฉลี่ยปีละ 71 คน (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 7 ประมาณการจำนวนเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งที่จะลาออกในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552-2556) (n=69)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2552	9	8	2	3	1	23
ปี 2553	6	5	0	4	1	16
ปี 2554	8	7	1	4	1	21
ปี 2555	8	9	1	6	0	24
ปี 2556	9	8	1	3	0	21
รวม 5 ปี	40	37	5	20	3	187
เฉลี่ยต่อปี	8.00	7.40	1.00	4.00	0.60	37.40

ตารางที่ 8 ประมาณการจำนวนเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งที่รับใหม่ในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552-2556) (n=69)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2552	34	39	9	12	2	96
ปี 2553	28	27	16	23	4	98
ปี 2554	26	20	4	11	2	63
ปี 2555	20	18	5	10	1	54
ปี 2556	17	15	4	7	1	44
รวม 5 ปี	125	119	38	63	10	355
เฉลี่ยต่อปี	25.00	23.80	7.60	12.60	2.00	71.00

เมื่อคำนวณหาจำนวนตำแหน่งงานใหม่ของเภสัชกรทุกตำแหน่งด้วยการนำจำนวนที่รับใหม่มาลบออกจากจำนวนที่ลาออกเฉพาะโรงงานผลิตยาที่ตอบแบบสอบถาม (69 แห่ง) ในช่วง 5 ปีที่ข้างหน้า (พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2556) พบว่ามีตำแหน่งงานใหม่เฉลี่ยปีละ 51.20 ตำแหน่ง เมื่อประมาณการสำหรับทุกโรงงาน (167 แห่ง) พบว่าจะมีตำแหน่งงานใหม่เฉลี่ยปีละ 123.92 ตำแหน่ง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนตำแหน่งงานใหม่ของเภสัชกรโรงงานผลิตยาทุกตำแหน่งในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2552-2556)

	ฝ่ายผลิต	ฝ่ายประกันและ ควบคุม คุณภาพ	ฝ่ายขึ้น ทะเบียน ตำรับยา	ฝ่ายวิจัย และพัฒนา	ฝ่ายบริหาร	รวม
ปี 2552	25	31	7	9	1	73
ปี 2553	22	22	16	19	3	82
ปี 2554	18	13	3	7	1	42
ปี 2555	18	9	4	4	1	36
ปี 2556	8	7	3	4	1	23
รวม 5 ปี (n=69)	91	82	33	43	7	256
เฉลี่ยต่อปี (n=69)	18.20	16.40	6.60	8.60	1.40	51.20
ประมาณการต่อปี จากทุกโรงงาน (n=167)	44.05	39.69	15.97	20.81	3.39	123.92

อภิปราย

ผลการศึกษาความต้องการเภสัชกรทุกตำแหน่งงานในโรงงานผลิตยา โดยใช้ข้อมูลจากจำนวนเภสัชกรที่ลาออกและรับใหม่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2551) และคาดว่าสถานการณ์ของอุตสาหกรรมผลิตยาในช่วง 5 ปีข้างหน้าจะเหมือนกับ 5 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีความต้องการเภสัชกรเพิ่มเพียงปีละประมาณ 47 ตำแหน่ง ซึ่งผลประมาณการความต้องการเภสัชกรในโรงงานอุตสาหกรรมยาโดยวิธีนี้จะให้จำนวนประมาณการความต้องการที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยอื่นเช่นงานวิจัยของนภดล ทองนพเนื้อและคณะ (2549) ที่วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิและพบว่ามีความต้องการประมาณ 40 คนต่อปี และงานวิจัยของสุนทสกลไชยและคณะ (2540) ที่ดำเนินการวิจัยโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพบว่า จะมีความต้องการประมาณ 43 คนต่อปี (เฉพาะฝ่ายผลิตและฝ่ายควบคุมคุณภาพ) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของประมาณการความต้องการเภสัชกรจากการศึกษานี้จะมีจำนวนประมาณการน้อยกว่าผลการศึกษาของเพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุขและคณะ (2549) ที่ดำเนินการวิจัยโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และประมาณการความต้องการเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ต่อปีหรือประมาณ 82 คนต่อปี ซึ่งผลการศึกษาที่แตกต่างกันนี้อาจมีสาเหตุจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามแตกต่างกันและการศึกษานี้ใช้วิธีประมาณการจำนวนที่รับใหม่จากข้อมูลที่ได้รับใหม่จริงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547 - 2551) ขณะที่การศึกษาของเพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุขและคณะใช้วิธีประมาณการโดยสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 41 ฉบับจากโรงงานทั้งหมดที่มีในประเทศไทยขณะดำเนินการวิจัย 164 โรงงาน และอาจเป็นเพราะประมาณการจำนวนเภสัชกรในการศึกษาของเพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุขและคณะได้รวมประมาณการความต้องการเภสัชกรด้านการตลาดด้วย

ผลการศึกษาความต้องการเภสัชกรทุกตำแหน่งงานสำหรับตำแหน่งงานใหม่ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2551-2556) จะมีความต้องการเภสัชกรเพิ่มปีละประมาณ 124 ตำแหน่ง ซึ่งผลการศึกษานี้จะได้ประมาณการจำนวนเภสัชกรในโรงงานอุตสาหกรรมยา

สูงกว่างานวิจัยอื่นที่พบว่ามีความต้องการประมาณ 40 คนต่อปี (นภดล ทองนพเนื้อและคณะ, 2549), 43 คนต่อปี (สุนทสกลไชยและคณะ, 2540) และ 82 คนต่อปี (เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุขและคณะ, 2549) ผลการศึกษาที่แตกต่างกันนี้อาจมีสาเหตุจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามแตกต่างกัน สถานการณ์การผลิตในช่วง 5 ปีข้างหน้าเปลี่ยนแปลงไป หรือวิธีการประมาณการที่ต่างกันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

การประมาณการความต้องการเภสัชกรในตำแหน่งงานใหม่โดยประมาณการจากจำนวนที่รับจริงในช่วง 5 ปี ที่ผ่านและคาดว่าสถานการณ์การผลิตในช่วง 5 ปีข้างหน้าจะเหมือนกับ 5 ปีที่ผ่านมา จะให้ค่าจำนวนความต้องการเภสัชกรน้อยกว่าที่ใช้วิธีประมาณการจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกือบ 3 เท่า สาเหตุที่ผลการวิจัยแตกต่างกันนี้อาจเป็นเพราะในการประมาณการจำนวนรับใหม่จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามอาจประเมินจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจในอนาคตว่าจะมีการผลิตยาที่เพิ่มขึ้น หรืออาจจะเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามประมาณการจำนวนเภสัชกรที่ลาออกได้ไม่ถูกต้องเนื่องจากไม่สามารถจะรู้ได้อย่างชัดเจนว่า จะมีผู้ที่ประสงค์จะลาออกในแต่ละปีจำนวนเท่าใด ดังนั้นผลการวิจัยนี้อาจสรุปได้เพียงว่าประมาณการจำนวนตำแหน่งงานใหม่ของเภสัชกรในโรงงานอุตสาหกรรม ในช่วง 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2551-2556) น่าจะอยู่ในช่วงประมาณ 46 ถึง 124 คนต่อปี

แม้ว่าผลการศึกษานี้จะให้ผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น แต่ก็มีข้อจำกัดในความแม่นยำของการประมาณการจำนวนเภสัชกรที่ต้องการเนื่องจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนไม่มากนักและไม่มีการนำปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลกระทบต่อความต้องการของเภสัชกรมาร่วมในการคำนวณด้วย เช่นการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศอาเซียน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ทุนสนับสนุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ Mr. Tremayne ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจแก้บทความภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

กองควบคุมยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

Available from : URL: http://www.app1.fda.moph.go.th/drug/zone_gmp.html.
Accessed Jan 15, 2009.

จอมจิน จันทรสกุล. บทบาทของเภสัชกรในทศวรรษหน้า.

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาเพื่อปริญญาบัณฑิตทางเภสัชศาสตร์ โดยเน้นผลลัพธ์และมาตรฐานคุณภาพระดับสูง; วันที่ 9-11 มกราคม 2545; ณ โรงแรม โกลเดน แชนด์ จ. เพชรบุรี. กรุงเทพฯ: โครงการประชุมเภสัชศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ; 2545.

พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522.

เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข, ระพีพรรณ ฉลองสุข, สุวัฒนา จุฬาววัฒนทล. การศึกษาอัตรากำลังคนด้านสาธารณสุข: เภสัชกรในประเทศไทย. สภาเภสัชกรรม. กรุงเทพมหานคร, 2549. 29-3

นภดล ทองนพเนื้อ, ชะอรสิน สุขศรีวงศ์, พรทิพย์ เจียมสุขน, สมหญิง พุ่มทอง, ปริญญา กังวาราวุฒิ, พัชรี คงสมัยและคณะ. การพัฒนา และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระบบยา. ของประเทศไทย, สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2545. 497-532.

สุนน สกลไชย, จงดี ว่องพินัยรัตน์, นภดล ทองนพเนื้อ, เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข, วิบูล นามวัฒนกุล, สุนัญญา หุตั้งคบดีและคณะ.ใน: สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ (บรรณาธิการ). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพในสองทศวรรษหน้า กลุ่มผู้ให้บริการด้านเภสัชกรรมและการคุ้มครองผู้บริโภค. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขร่วมกับสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข และสถาบันพระบรมราชชนก; 2540.

สภาเภสัชกรรม. Available from : URL: <http://www.pharmacycouncil.org/html/member.html>. Accessed Dec 12, 2008.